

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Szabó Endre Győző: Közeledik Magyarországhoz a Google Street View. De vajon átléphetik-e a magyar határt a Google kamerás autói?

A Google Street View-ről

Több jel is arra utal, hogy csak idő kérdése, mikor érik el Magyarország határait az európai városokban is egyre több helyen felbukkant fekete autók, amelyek az úgynevezett Google Street View (GSV) számára készítenek kiváló felbontású képeket. A Google emblémájával ellátott, kis tornyukon kamerákat, összesen 11 lencsét hordozó autók lassan haladva rengeteg fényképet készítenek az aktuális utcaképről, amelyet egy megfelelő szoftver segítségével böngészhető utcaképpé alakítanak. A szolgáltatás a világhálón is elérhető, így bárki megtekintheti a felvételeket.

A szolgáltatás a Google hazájából, az Egyesült Államokból indult. Több tucat nagyváros utcáin készült felvételek segítségével virtuális sétát tehetünk a kiválasztott város utcáin. A szolgáltatás nyújtói számos előnyére hívják fel a figyelmet. Turistaként az ember már jó előre szétnézhet, hogy hol szeretne szobát kivenni. Ha valaki ingatlant keres, meg tudja nézni, érdemes-e az adott környékre időt szánni. A sort hosszan lehetne folytatni egészen odáig, hogy amennyiben valaki a környék kocsmáit szeretné feltérképezni, a GSV segítségével ezt is könnyen megteheti.

A GSV amerikai verziójának nem a magánszféra védelme az erőssége. Elég, ha azt felidézzük, hogy milyen ígéreteket tett a Google egyik adatvédelmi tanácsadója, Jane Horvath még 2007 novemberében. Akkor azt mondta, hogy ha a szolgáltatást az Egyesült Államokon kívül is elérhetővé teszik, az arcok és a rendszámok nem lesznek majd láthatóak; sőt, a cég már akkor azon gondolkodott, hogy ugyanezt az egyesült államokbeli verzió is megvalósítja¹. Ilyen előzmények után nem lehet csodálkozni azon, ha az európai polgárok idegenkedve tekintenek az utcákat pásztázó fekete autókra.

A GSV fogadtatása Európában

Az autók pedig egy évvel ezelőtt megérkeztek az öreg kontinensre. A GSV megítélésén nem változtat az a tény, hogy állítólag a német posta is egy hasonló programon dolgozott, hogy lehetővé tegye az érdeklődők számára a virtuális városlátogatásokat. Peter Fleischer, a Google adatvédelmi megbízottja megismételte a korábbi ígéreteket: minden óvintézkedést meg fognak tenni, és a felvételeken látható személyek arcát, valamint a rendszámokat ki fogják takarni².

A májusi nyilatkozatokat követően júliusban már München és Frankfurt am Main lakói is találkozhattak a Google autóival. A kamerás autók felbukkanása felkeltette az állampolgárok érdeklődését, és sorra szólaltak meg a tartományi adatvédelmi biztosok. Thilo Weichert, Schleswig-Holstein adatvédelmi biztosa szerint aggályos, hogy a felvételt készítő cég az állampolgárok lakásvizonyaiba nyer bepillantást. A berlini adatvédelmi biztos, Alexander Dix nyilatkozatában kifogásolta, hogy teljes utcákat fényképeznek le szisztematikusan, és a felvételeken jól láthatóak a házszámok, illetve az épületek egyéb ismertetőjegyei³.

A magánszféra védelmében tett panaszok, nyilatkozatok hatására a Google tavaly szeptemberben arról számolt be, hogy az amerikai utcákon készült felvételekről is el fogják távolítani az arcokat, az erre szolgáló program már fut⁴.

Az Európához közeledő Google autók hírére Nagy-Britanniában is vita bontakozott ki. Kiszámolták, hogy az Egyesült Királyság 233 ezer mérföldes burkolt úthálózatát egy év alatt teljes hosszában végigjárhatják. Érdekes információ, bár az ilyen számítgatásoknak nincs sok értelme, hiszen a Google nem az országokat akarja végigjárni, hanem a felhasználók által keresett területeket, amelyek valójában a nagyvárosokra esnek. Idén márciusban aztán a szigetországban is elérhetővé vált a szolgáltatás. London főpolgármestere, Boris Johnson üdvözölte a lépést, hasznos eszköznek nevezve a GSV-t⁵. E ponton meg kell azonban jegyeznünk, nem meglepő, hogy Londonban másként közelítenek a kérdéshez, mint sok más európai országban, hiszen a brit főváros évek óta a világ leginkább bekamerázott területeként vált ismertté.

A brit reakciókat jól tükrözi az információs biztos hozzáállása. A Privacy International (PI) fordult panasszal a hivatalhoz a Google szolgáltatását kifogásolva. A mindössze 2500 szavas válaszlevélben a biztos úgy vélekedett, hogy a GSV nem sérti a magánszféra védelmét szolgáló szabályokat. Nem értett egyet a beadványt megfogalmazó PI-vel abban sem, hogy az érintettektől hozzájárulást kellene kérni. A felvetést életszerűtlennek találva az információs biztos arra hívta fel a figyelmet, hogy egy futballmérkőzésen sem lehet mindenkitől hozzájárulást kérni, aki esetleg a kamera látómezőjébe kerülhet. Bár az információs biztos ígéretet tett a későbbi panaszok figyelemmel kísérésére, a PI csalódottságának adott hangot, és hiányolta azt a szigorúságot, amely ahhoz szükséges, hogy a briteket megóvja a megfigyelés elfogadhatatlan szintjétől⁶.

Viták kísérik a Google szolgáltatásait

A Google egyébként bátran vitába száll az európai adatvédelmi hatóságokkal. A legutóbb a keresőmotorok kapcsán kritikát megfogalmazó francia adatvédelmi biztost, az európai adatvédelmi hatóságokat tömörítő úgynevezett 29-es munkacsoport elnökét kritizálta kemény szavakkal Peter Fleischer. Szerinte Alex Türk a dolgokról nagyon pesszimista, technofób szemlélettel rendelkezik, míg a Google megközelítése reális és pragmatikus⁷. Nem a GSV, hanem a már említett keresőmotorokkal kapcsolatos álláspontokról szólva a német szövetségi adatvédelmi biztos méltatta az amerikai céget. „A Google sok területen tanult”, bár néhány sorral később megjegyzi, hogy a kialakított gyakorlatuk még így sem felel meg a német jognak⁸.

Amint a fenti példákból látszik, a Google sok helyen kénytelen kritikával szembesülni. De melyek azok a konkrét sérelmek, amelyek vitákat generálnak? A nemzetközi és hazai sajtó híreiből merítve a következőket említhetjük példaként:

Egy amerikai férfitől elvált a felesége, mert a GSV segítségével derült fény arra, hogy a férj nem kiküldetésben volt, ahogyan arról otthon beszámolt, hanem szeretőjével töltötte idejét. A GSV lencsevégre kapta a könnyen felismerhető autót, amint az a barátnő háza előtt parkolt. A hölgy ügyvédje elmondta, hogy nem ez volt az első ilyen eset. San Franciscóban egy férfit fényképeztek le, aki éppen akkor lépett ki egy sztriptíz bárba. Egy másik esetben egy napozó hölgyről készült felvétel került fel a világhálóra. Az egyesült királyságbeli start után egy nappal egy férfi képét kellett eltávolítani, aki egy erotikus termékeket árusító üzletből lépett ki a felvételen. A „The Times” egy olyan angliai betörésről számolt be, ahol az elkövető a bűncselekmény színhelyét nyilvánvalóan a GSV-t felhasználva szemezte ki. Nem csoda, hogy ilyen előzmény után a helyi lakosok felháborodottan fogadják a Google autóit. Egy angliai faluban élőlánccal akadályozták meg, hogy a Google járműve bejusson a településre. A panaszok és felháborodások sorát hosszan folytatni lehetne, és várhatóan folytatódni is fog, hiszen nincs olyan hatékony elem a rendszerbe beépítve, amellyel a panaszokat megelőzni, vagy hatékonyan orvosolni lehetne. Ennek oka, hogy minden beavatkozásra, törlésre csak a nyilvánosságra hozatal után kerülhet sor.

Kétségtelenül gyenge pontja a GSV-nek, hogy csupán utólag tud reagálni az állampolgári jelzésekre. A háztulajdonosok kérhetik, hogy a tulajdonukról készült felvételeket eltávolítsák a világhálóról. De ez a lehetőség csak akkor biztosított, amikor már bárki megtekinthette a kifogást emelő tulajdonát és környékét.

A világhálóra feltett képek kapcsán nem pusztán adatvédelmi aggályok fogalmazódnak meg, értelemszerűen katonai, egészségügyi és egyéb intézmények fényképezése is felvet akár igen érzékeny problémákat. Ezekre azonban jelen írás keretében nem térek ki.

A GSV a magyar adatvédelmi szabályozás fényében

A magyar adatvédelmi szabályok szerint személyes adatok kezelésére a jelenlegi rezsimnek megfelelően négy esetben találunk jogi felhatalmazást: az érintett hozzájárulása; törvényi felhatalmazás; az érintett vagy más személy létfontosságú érdekének védelme, katasztrófa- vagy sürgősségi helyzet elhárítása vagy megelőzése, és végül az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktusa szolgálhat az adatkezelés jogalapjául⁹.

A fényképfelvételek készítése önmagában, a nyilvánosságra hozatala pedig külön adatkezelési műveletnek tekintendő. Már az első lépéshez, a felvételek készítéséhez a felsorolt jogalapok egyikére szükség van. Az arcok, rendszámok kitakarása csökkenti a nyilvánosságra hozott felvételekkel kapcsolatos sérelmek kockázatát, ugyanakkor jogalap hiányában már a készülő felvételek sem tartalmazhatják jogszerűen ezeket az információkat. A magyar adatvédelmi szabályoknak nincsen olyan „értelmezési tartománya”, amely szerint amennyiben a felvételek ugyan elkészültek, de személyes adatoktól megfosztott állapotban teszik csak nyilvánosan hozzáférhetővé, úgy az adatkezelés jogszerű. A hazai szabályozás szerint a felvétel elkészítésekor kell kiküszöbölni, hogy azon természetes személlyel összefüggő információk legyenek láthatóak, amennyiben egyébként a személyes adatok kezelésére nincsen megfelelő jogalap.

A felvételeken felfedezhető személyes adatok

A felvétel felbontása nem egyedüli ismerv annak megítélésakor, hogy azon személyes adatok találhatóak-e. Kétségtelen, hogy az arc és a rendszám viszonylag könnyű azonosítást tesz lehetővé, ugyanakkor egy házszám, ritka vagy könnyen felismerhető autó, egy jellegzetes ruha is felismerhetővé teheti a személyeket, és a hasonló példákat hosszasan folytatni lehetne.

A jogszerűség határán innen vagy túl van a GSV?

Gyakran megfogalmazódik az a kérdés, hogy mit tehet meg egy magánszemély az utcán, kamerával a kezében. A kérdés úgy válaszolható meg, hogy körülbelül azt, amit egy turista is megtesz: végigmehet egy utcán, lefilmezheti az épületeket, azt, amit lát, de személyekre, célzottan a járókelők arcára közelítve nem végezhet egyfajta adatgyűjtést. Azt, amit a Google tervez, kis túlzással nevezhetjük egy végtelenül szorgalmas turista tevékenységének, de egyszersmind érezzük is azt, hogy nem az elkészült fényképek mennyiségében, hanem a szolgáltatás minőségében más, mint az említett példa. Erre mutatott rá Peter Hustinx európai adatvédelmi biztos tavaly májusban, amikor a GSV-ről kérdezték: „Fényképeket készíteni az utcán önmagában nem jelent problémát, de felvételeket készíteni mindenütt, minden bizonnyal gondokat fog okozni”¹⁰

Az is fontos különbség a példabeli turista és a Google kamerája között, hogy míg az előbbi esetben sikerrel lehet hivatkozni az adatvédelmi törvény hatályának hiányára, addig az utóbbi esetben ez kizárt. Az adatvédelmi törvény hatályára vonatkozó szabályok szerint nem kell alkalmazni a törvény rendelkezéseit a természetes személynek a kizárólag saját személyes céljait szolgáló adatkezeléseire¹¹. Mivel a Google sem természetes személynek

nem minősül, sem a saját személyes cél törvényi kritériuma nem teljesül, az adatkezelésre az adatvédelmi törvény szabályait alkalmazni kell.

Még akkor is, ha a Google a felvételek készítésével párhuzamosan, mintegy valósidejű adatfeldolgozás révén igyekszik elkerülni a személyes információk rögzítését (arcok, rendszámok, házszámok kitakarásával), a tömeges adatfelvétel következményeként a tevékenység folyamatosan az adatvédelmi törvény „árnyékában” fog maradni, hiszen a differenciálatlan felvételkészítés eredményeként szinte kizárt annak kiküszöbölése, hogy személyes adatok is nyilvánosságra kerüljenek. Ez pedig nem csak állampolgári panaszok lehetőségét veti fel, hanem további jogviták tömegével fenyegethet.

Tavaly májusban az európai adatvédelmi biztos a helyi adatvédelmi szabályozásnak való megfelelés érdekében azt javasolta a Google-nak, hogy mindenütt konzultáljanak a nemzeti adatvédelmi hatóságokkal. Amint látható, a Google munkatársainak a magyar határ átlépése előtt várhatóan lesz miről egyeztetnie Jóri Andrással.

A szerző jogász, adatvédelmi szakértő

¹ <http://www.macworld.com/article/61299/2007/11/streetview.html>

² <http://www.sg.hu/cikkek/60337>

³ <http://www.sg.hu/cikkek/61369>

⁴ http://www.nydailynews.com/money/2008/09/09/2008-09-09_google_promises_eu_better_privacy_rules_.html

⁵ http://www.sg.hu/cikkek/66306/angliaban_is_elerheto_a_google_street_view

⁶ <http://www.guardian.co.uk/technology/2009/apr/12/google-street-view-privacy/print>

⁷ <http://www.lesechos.fr/investisseurs/actualites-boursieres/4853400-google-la-cnll-est-technophobe-et-pessimiste-.htm>

⁸ <http://www.welt.de/webwelt/article3561955/Google-hat-in-vielen-Bereichen-gelernt.html>

⁹ A jogi kereteket a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.), valamint Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK számú irányelve a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról adja meg

¹⁰ http://www.macworld.com/article/133492/2008/05/eu_google.html

¹¹ Avtv. 1/A. § (3) bekezdés